VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za barokními skvosty a krásnou přírodou do Manětína

GPS souřadnice: 49.99145, 13.232265

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa pro všechny děti i seniory. Můžete jet na kole, odrážedle s gumovými kolečky. Samozřejmě s sebou vezměte pejsky. Na trase je jen jeden mírný kopeček.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Nejrychleji se do Manětína z Prahy dostane tak, že se vydáte po E48 směrem na Karlovy Vary. Na sjezdu 83 sjedete směr Chyše a Manětín. Přibližně 115 km ujedete za hodinu a půl.

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Zaparkujete zdarma na náměstí nad zámkem podél silnice.

Zámek Manětín (www.zamek-manetin.cz)

Otvírací doba:
říjen + duben (so + ne): 10.00–16.00
květen–září (út–ne): 10.00–16.00

Vstupné:
Dospělí: 180 Kč, snížené (studenti, senioři) – 140 Kč, děti (6-17 let) – 50 Kč

WC: Veřejné – budova Infocentra na náměstí + zámek + restaurace.

Možnost občerstvení: Pizzerie „Na náměstí", Bistro Pod Ořešákem.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Plasy, Krakovec, Rabštejn, Valeč, Bochov, Kralovice, Nečtiny, Kožlany atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovaly sestry Amálie a Aneta z Kožlan.

Postřehy dětí:
Amy (7 let): „Líbily se mi potůčky, vodník a jiné postavy z pohádek, které jsme tam viděli.“
Anetka (9 let): „Počítala jsem sochy, ale u čísla dvacet jsem přestala, protože jich je opravdu hodně. Bavilo mě hledat na nich hady, pejsky a tak. Bylo mi líto kněžny, která se musela o všechno sama postarat. Nedivím se, že hrála karty.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,
zveme vás na místo severně od Plzně, kterému se říká „město soch“ nebo „západočeský Kuks“ nebo „Perla západočeského baroka“. Manětín vás totiž od první chvíle okouzlí desítkami skvostných barokních památek. Největší pozornost přitahuje terasově upravené náměstí se zámkem, kostel sv. Jana Křtitele, barokní měšťanské domy, sousoší Nejsvětější Trojice a hřbitovní kostel sv. Barbory. Příroda v okolí je také mimořádná. Protáhneme vás městem, ukážeme zámek, sochy a oba svatostánky. Potom se projdeme kolem potoků a lesů až na vyhlídku nad městem. Děti budou hledat zvířata ukrytá na sochách, luštit tajenku a hledat pohádkové postavy. Protože je trasa krátká a příjemná, určitě je bude bavit.

Na itineráři celého výletu spolupracovalo město Manětín, zaktualizován byl ve spolupráci s Destinační společností Postřelí, a je pro všechny zdarma. :)

Dopis dětem

Ahoj kluci a holky,
dnešní cesta za hádankou povede okolím krásného zámku a také nádhernou přírodou. Ukážeme vám kostel, kde žijí netopýři, prohlédneme si sochy i zámek a v lese si můžete zahrát šiškovou bitvu. :)
Tak jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Když půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

SV. TROJICE
SV. LUDMILA
KAPLE SV. JOSEFA
RADNICE
START
CÍL
KOSTEL SV. BARBORY
SV. JANA KŘTITELE
ZÁMEK
Za barokními skvosty
a krásnou přírodou
do Manětína
POSTŘELÍ

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte nad zámkem nebo kdekoli jinde ve městě. Na záda hoďte batůžky, utáhněte tkaničky i suché zipy a rozhlédněte se. Nádhera, že? Toto západočeské město vám sebere dech množstvím barokních památek. Tak se na tu krásu jdeme podívat.

Město Manětín a jeho okolí charakterizuje bohatá sochařská výzdoba z let 1680 až 1780. Uchvátí vás tu více než 30 barokních soch a sousoší. Úplně přesně včetně váz je tu 80 kamenných figurálních plastik, převážně ztvárnění světců a alegorií lidských vlastností z barokního období. Úspěšnou tradici místních sochařů založil Štěpán Borovec, který se na přání Lažanských vyučil v pražské dílně Jana Brokoffa. K jeho vrcholným dílům náleží především **sousoší Nejsvětější Trojice** z roku 1719. Představuje žehnajícího Boha Otce po pravici s Ježíšem Kristem a dominuje celému náměstí.

Poznáte, který je který? Ukažte prsty, jak Bůh žehná… A také spočítejte všechny anděly na sousoší.

1. **Jak se říkalo Ježíšovi, když malý?**

A co vám, děti, na Vánoce nosí? Jaký byl váš nejlepší vánoční dáreček? A kdo jí kapra?

Jdeme ke kostelu. Soch si zatím nemusíme všímat. Stejně jsou k nám otočeny zády… Proč? Dozvíte se za chvilku.

Všimněte si krásných průčelí domů na severní straně náměstí. Třeba dům č. p. 92 má nahoře ve štítu postavu sv. Jana Nepomuckého. Býval to zájezdní hostinec hofmistra a hraběcího lékaře za éry Marie Gabriely Lažanské. Profesi majitele domu bylo kdysi možné poznat také podle soch sv. Kosmase a Damiána na stranách štítu. Tito světci jsou totiž patroni lékařství. V kolotoči dějin se ale někam vytratili a dodnes nebyli nalezeni.

Projdeme kolem starosvětského holičství k dalšímu pamětihodnému domu č. 95, na kterém se skví erb hraběnky Marie Gabriely. Poznáte, co na něm je?

Lažanští užívali v erbu část kola, jíž se odedávna říkalo korbel (střed a pár „špryclů“). Toto erbovní znamení se na pečetích objevuje od samého počátku 15. století, patřilo však více rodům. Lažanští měli svůj štít vždy červený, korbel stříbrný.

Přicházíme ke žluté budově bývalé radnice s věžičkou, kde v současnosti najdete městskou knihovnu. Zleva (pokud stojíte čelem k budově) s ní sousedí současná radnice v hráškové barvě. Zde vidíme kamenný znak města Manětín.

Pravá polovina štítu připomíná stříbrným maltézským křížem na červeném pozadí působení rytířského řádu johanitů ve městě v letech 1169 až 1420. Levá polovina má zlaté pozadí, ze kterého na nás kouká půlka černého dravce. Zvláštností je pohled ptáka. Nehledí vlevo „ven“ ze znaku, ale naopak doprava k jeho středu.

2. **Jak se jmenuje dravec v erbu?** (uvádějte v mužském rodě)

Ještě na jeden dům se podívejte. Podle záznamu kronikáře (J. Nacházel/Wonka) existuje teorie, že v domě č. p. 85 mají ve sklepě pěkně tesaný kámen. Není tam jen tak. Prý se za ním skrývá zazděný vchod do tajné temné chodby, v níž prý jsou údajně ukryty zlaté sochy svatých apoštolů… (Kde se tam vzali, legenda neříká.) Chodba vyúsťuje v legendárním jícnu někdejší sopky – Chlumské hory.

To jsou věci! Nevíme, jak vy, ale my určitě půjdeme jícen sopky prozkoumat, protože by se nám nějaký poklad hodil. Až díru k apoštolům najdeme, zlaté svaté sebereme, odevzdáme a obdržíme za ně nálezné. Potom za získaný peníz vyrazíme na cestu kolem světa. Všechny vás vezmeme s sebou. A nebudeme spěchat! Žádných 80 dní, za které to musel stihnout Phileas Fogg.

Věděli byste, kdo napsal knihu *Cesta kolem světa za 80 dní*?

Ale zpátky k sochám, i když jen kamenným.

Součástí výzdoby náměstí jsou dvě **kašny**, které mají půdorys trojlístku. Vidíte ho? Namalujte tvar trojlístku klacíkem do hlíny…

Uprostřed vzdálenější kašny stojí socha sv. Václava, oblíbeného českého zemského patrona. Kašnu blíže kostelu zdobí socha sv. Floriána v římském vojenském oděvu. Co má na hlavě? A co drží v ruce? Třpytí se to jako zlato.

Víte, kdo byl Florián?

Je považován za patrona profesí, které souvisejí s ohněm: hasičů, hutníků, kominíků, hrnčířů či pekařů. Obvykle je znázorňován v oblečení římského důstojníka s nádobou na hašení. Nebo jak hasí požár. V českých zemích patří k nejuctívanějším světcům. Požárům je třeba vzdorovat, a především předcházet. Nejspíš proto na sochy a obrazy svatého Floriána při svých toulkách natrefíte co chvíli.

Tady ale asi Florián moc dobře nehlídal, protože v roce 1712 vypukl v Manětíně rozsáhlý požár, který zničil kostel, zámek a polovinu města. Florián si nejspíš dával šlofíka nebo šel na pivo. A to je svatý! Co máme říkat my, kteří svatí nejsme? Není divu, že se nám občas něco nevyvede, zapomeneme na povinnosti, plníme je na poslední chvíli, až když termíny doslova hoří, a tak...

Další dva Ježíše najdete u **kostela sv. Jana Křtitele** z roku 1182.

Který váš předek si mohl pamatovat jeho stavbu? Nejspíš prapraprapraprapraprapraprababička. :)

Nalevo od kostela je také socha **sv. Otýlie** s očima na misce. Proč právě tam? Nebojte se, nejde o jednohubky k svačině. Otýlie se narodila slepá a zrak jí zázračně navrátila až svěcená voda, kterou ji asi tak ve dvanácti letech křtili. (Trochu kacířsky nás napadá, zda nebyla příčinou dívčiny slepoty špatná středověká hygiena. Možná se děťátku ze vznešeného rodu nikdo nikdy neodvážil omýt obličejík, natož očka. A skrz ospalkami a spol. slepená víčka se kouká těžko.) Zážitek Otýlii inspiroval, aby se stala jeptiškou. Jako abatyše (vedoucí kláštera) pomáhala ubožákům, dělala zázraky. Je patronkou nejen nevidomých, ale všech, kdo mají problémy se zrakem.

Představte si, že prababička autorky tohoto textu se také jmenovala Otýlie. Viděla jako rys a pradědeček na ni volal: „Tylko!“ (Pravda, Otylka by byla horší.) Prapředci pisatelky měli nejspíš v méně obvyklých jménech zálibu, protože Otylčiny sestry se jmenovaly Lojzka a Maxa. :)

Jak se jmenují vaše babičky? Také nějak zvláštně?
Pojďme se podívat do kostela. Také ho celičký obejdeme. A protože je kostel více než jinde spojen s historií města, trošičku „zaotravujeme“ s dějepravou. :)

Takže... Manětín je dnes městečkem se zhruba 1200 obyvateli. (Manětín má cca 800 obyvatel a ostatní jsou v obcích, které spadají pod správu Manětína) V historii patřil českým knížatům, dlouho také johanitům, což byl církevní rytířský řád, později Švamberkům. Nakonec se po bouřlivých peripetiích třicetileté války dostal do rukou Lažanských z Bukové, starého českého rodu, který ale zůstal věrný habsburskému císaři. Rod držel Manětín více než 300 let, tedy až do znárodnění v roce 1945.

Ale zpět z historie do současného kostela. Jeho interiér tvoří převážně barokní zařízení. Na hlavním oltáři je umístěn obraz *Křest Kristův*, který namaloval proslulý barokní tvůrce Petr Brandl. V zasklených rakvích na bočních oltářích jsou uloženy ostatky svaté Innocencie a Justiny, které v roce 1722 od papežů Klementa XI. a Innocence XIII. z římských katakomb získala Marie Gabriela Lažanská.

Vrtá nám hlavou, jak asi maminka volala na svou dceru Innocencii, když byla malá. Incko? Inečko? Kdo by se tak chtěl jmenovat?

K zajímavostem interiéru patří také sochy andělů od Štěpána Borovce, žáka slavného barokního sochaře Jana Brokoffa. Borovec je považován za jednoho z tvůrců tzv. manětínského baroka a s jeho díly se dnes potkáte na každém kroku.

Kostel je spojen s manětínským zámkem chodbou vedoucí do oratoře (oddělené místo k modlitbě). Vidíte ji? Šlechta mohla z postýlek přejít na ranní či večerní mši klidně v pyžamu a bačkůrkách!

My kostel nyní obejdeme tak, že pod chodbou projdeme. U zdi zahlédneme staré náhrobní kameny. Jistě jsou stovky let staré... Kdo je pod nimi asi pochován?

Za kostelem najděte stromeček. V roce 2018 bylo při výročí nedožitých 85 let Olgy Havlové vysazeno 85 stromů dobré vůle, které mají připomínat osobnost a charitativní aktivity první manželky prezidenta Havla. Jeden z nich je právě zde.

Pamatují si rodiče na paní Olgu?

3. **Opište třetí slovo z tabulky.**

Poznáte, co je to za stromeček?

Vyrážíme na **zámek**!

Zamáváme Otylce a soše Spravedlnosti. Poznáte co drží Spravedlnost v ruce? Víte, proč třímá právě tento předmět?

K sochám se ještě vrátíme. Teď nakoukneme do zámku a zámecké zahrady a později se podél zámku projdeme pod dalšími slavnými sochami.

Již při vstupu do budovy nás ohromí hlavní schodiště zdobené alegorickými sochami čtyř živlů (Země, Voda, Oheň, Vzduch).

Jaký živel jste vy? Tipli bychom si, že oheň. Nebo jste samý větřík? Či se umíte vypařit jako voda?

Kdo vidí zjednodušený erb Lažanských nad vchodem? Korbel tentokrát chybí…

Pokud si koupíte vstupenku do zámku, můžete si uvnitř prohlédnout sérii portrétů místních sloužících a dalších příslušníků dvora Marie Gabriely: kuchařky, nosičů nosítek, ochránců (tzv. hejduků), komorné, pradleny, správců panství nebo výběrčích daní. Ale také místního kněze nebo hraběnčina zpovědníka. Pláten je 13 a postavy jsou namalovány v životní velikosti. Jsou to opravdu lidé z masa a kostí, kteří tady vyrůstali. Byli z okolí. Na rubu pláten je dokonce napsáno, kdo to byl, a v matrikách se dá dohledat jméno i to, odkud tito lidé pocházeli.
Jaká škoda, že se zvyk malovat portréty zaměstnanců nerozšířil víc. Kolik by jich už měli doma rodiče?
Rodinnou galerii Lažanských – zejména portréty posledních čtyř generací majitelů a jejich potomků – si můžete prohlédnout v malém hraběnčině salonku. V loveckém pokoji jsou vystaveny střelné zbraně z poloviny 19. století. K vidění je rovněž původní barokní mobiliář s loveckými motivy (nábytek a spol., prostě bytové zařízení). V zámecké knihovně najdete více než pět tisíc svazků, což svědčí o zájmu šlechty 18. až 20. století o vědění. Nebo o tom, že ještě neexistovaly televize, videa, mobily a podobně. Tak lidé koukali do knih. Navíc byly knihy mnohem dražší a cennější než dnes, takže taková knihovna představovala nejen duševní, ale také reálné bohatství.

Kolik knížek jste, děti, přečetly vy? Kolik vám jich přečetli rodiče? Která je vaše nejoblíbenější?

My máme nejradši *Děti z Bullerbynu*. Věděli byste, kdo tuhle knížku pro děti napsal? Jedna slavná švédská spisovatelka. Jmenovala se Astrid…
Děti z Manětína by sice asi byly lepší, jenže sepsání takové knížky ještě na svého tvůrce čeká. Nezkusíte to?
V roce 1959 byla na zámku otevřena expozice místního **Vlastivědného muzea,** které se koncem 70. let stalo součástí okresního muzea v Mariánské Týnici.

Jdeme se podívat do zahrady a ještě si chvilku povyprávíme o historii.

Nejprve ale najděte na prvním nádvoří kašnu. Poznáte zvíře, které drží chlapec v ruce? Dali byste si ho k obědu? :)

Dnešní barokní podobě panského sídla předcházela středověká tvrz. Tu byste kdysi našli v severozápadním nároží současného zámku. Hrobčičtí, kteří manětínské panství získali od Švamberků v roce 1560, na rozdíl od předchozích vlastníků v Manětíně i bydleli. Město se tak stalo centrem samostatného panství. Za Jeronýma mladšího Hrobčického z Hrobčic byla krátce před rokem 1600 tvrz rozšířena a přestavěna na zámek. Po neklidném období třicetileté války došlo po roce 1670 za Karla Maxmiliána Lažanského ke stavebním úpravám. Jak jsme si již říkali, následovala vrcholně barokní přestavba, ke které došlo za Václava Josefa Lažanského a jeho ženy Marie Gabriely.

U paní Gabriely se v povídání zastavíme. Byla to totiž mimořádná žena.

Marii Gabrielu Lažanskou provdali velmi brzy. Představte si, že podle některých pramenů snad dokonce ve 12 letech. Máme tady nějakou dvanáctiletou slečnu na vdávání?

Mariinu manželovi Václavu Josefovi Lažanskému bylo 34 let. Z manželství vzešly čtyři děti. Poslední dcera se narodila v roce, kdy Václav Josef zemřel, tedy roku 1715. Marii Gabriele bylo tehdy okolo 20 let. Nejenže do dvaceti let stačila povít čtyři potomky, ale také v roce 1711 od manžela za 180 tisíc zlatých koupit panství Manětín. To je úroveň! Člověk by řekl,

že jí manžel panství za tolik dětí panství věnuje! Pátrali jsme, proč si je musela kupovat, ale nedopátrali se. Asi v tom byla nějaká předmanželská smlouva nebo ne zrovna harmonické partnerské vztahy.

O rok později městečko včetně zámku vyhořelo, což muselo kněžnu hodně bolet. Práce na obnově sice zahájili manželé společně, z větší části však padly na bedra právě Marie Gabriely. (Jak jsme už naznačili, asi jim to v rodině dvakrát neklapalo.) Maruška Gábinka ovšem situaci zvládla skvěle, to musíte uznat. Vypráví se, že přes všechny přednosti měla paní hraběnka i jednu nectnost: Zmítala jí hráčská vášeň. Prostě mastila karty. Jednou prý do hry dokonce vsadila manětínské panství.

„Při hře karbaníky obsluhoval jakýsi sluha, který se jmenoval Karásek. Dobře viděl, jaké karty mají hráči v ruce. Věděl, že paní hraběnka přestřelila, a jelikož byl se službou spokojený, přemýšlel, co s tím. Udělal ze sebe nešiku. Naoko zakopl a vrazil do stolu. Víno se rozlilo, karty pomíchaly a partie byla u konce. Hraběnka se velice rozzlobila. On se před ní někde dva dny skrýval. Pak jí došlo, že to bylo přehnané, navíc jí zřejmě někdo donesl, jak to ve skutečnosti bylo, že byl onen soužící, veden nejlepšími úmysly. Povolala si ho a věnovala mu mlýn, který se dodnes jmenuje Karáskův. Takže to je krásná legenda o tom, že paní hraběnka měla i své lidské stránky.“

Když byl zámek po válce v roce 1945 zkonfiskován (zabaven státem na základě Benešových dekretů), připadl Státním statkům a lesům. Stal se sídlem ředitelství lesního závodu, byly zde i byty zaměstnanců. V roce 1988 převzalo budovu pod svou správu okresní muzeum a zahájilo její obnovu. Trvalo to, ale 1. ledna 2002 byl manětínský zámek s areálem parku konečně prohlášen národní kulturní památkou. V současné době je v péči plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu.
Můžeme se projít až k mostu. Pak se pod stromem, který vypadá jako velký deštník a jsou v něm vyryta jména „hloupých“, otočte jako na obrtlíku (tj. na volně otočném spoji) a zase se vraťte stejnou cestou zpátky před zámek.

Zámeckým parkem se budeme vracet také v závěru výletu, takže o vodníka v rybníčku nepřijdete. Ovšem od mostku už ho také můžete spatřit.

Jste před zámkem? Jdeme podél něj a díváme se nahoru. Nyní najděte sochy ctností, které vyhlížejí k zámku z cihlových teras. Směrem od kostela představují **Spravedlnost, Statečnost, Víru, Lásku, Naději, Opatrnost a Mírnost** .

Přejdeme pod sousoší zvané **Láska**, které je někdy nazýváno **Kolébka**. Je na něm mladá žena v prostém šatě, která sedí na kolébce. Měla by to být šlechtična Marie Gabriela se synky a dcerkami. Poznáte, kolik je chlapečků a kolik holčiček?

Skupinu ctností doplňuje postava dívky stojící na okřídleném globu ve východním rohu náměstí. Většinou bývá označována jako **Štěstěna**. Což není nikdo jiný než bohyně štěstí, v římské mytologii Fortuna. V každém případě dáma, kterou je dobré mít na své straně. Bez ní a její přízně vám pšenka nepokvete, i kdybyste se stavěli na uši. Tak si ji dobře prohlédněte, abyste ji poznali, až na ni v životě natrefíte. A pak se jí rychle vetřete do přízně!

Ptáte se, proč jsou sochy otočeny k zámku? Proč nám ukazují pozadí? Protože do očí jim mohli hledět pouze urození a bohatí. Pro ně tu byly osazeny. V linii náměstí vede totiž po celé délce zámku dlouhatánská chodba. V podstatě procházkové korzo, po němž mohla smetánka bloumat, zdravit se a stavět na odiv například své nové šatičky za každého počasí. Tam a zpět tu vznešeně courali příbuzní či hosté, co byli na zámku na návštěvě, ale také spříznění měšťané, kteří většinu soch zaplatili. Aby mělo panstvo na co koukat, čím se kochat a o čem konverzovat, dělaly mu společnost sochy ctností za okny. Hleděly svým mecenášům takřka přímo do očí. Ve vázách, které byly duté, se také při různých příležitostech zapalovaly ohně. Musela to být krásná podívaná…Tedy pro ty v zámku. Nás poddané trochu bolí za krkem…

Nyní vyjdeme ke kašně na náměstí. Dáme se do hledání dalšího zvířete. Je na soše hned za kašnou, která se dívá směrem, kterým vyrazíme dál.

4. **Jak se jmenuje zvíře na soše?**

Ptáme se na obecný název. Protože jde o sochu Aeskulapa, rodiče by mohli odvodit i přesný druh tvora. Tím ale děti trápit nebudeme.

Vyrazíme po chodníčku směrem doprava. Čeká nás další porce baroka!

V Manětíně naleznete dva kostely. Ten na náměstí je zasvěcen svatému Janu Křtiteli, jak už jsme si říkali, druhý za městem svaté Barboře. Tento svatostánek býval kdysi oblíbeným poutním místem. Je to však i kostel hřbitovní (v

současnosti ve fázi oprav a rekonstrukce). Tyto dva chrámy odpradávna spojovala cesta, které se zde říká **Vysoká**.

Naše cesta se tedy bude ubírat dál po chodníku východním směrem od centra ke kostelu sv. Barbory.

Po pravé straně vidíme COOP. V této budově snad kdysi bývala manětínská sochařská dílna. Vstupní portál zdobí erby Lažanských a Černínů. Přečtete letopočet?

Pokračujeme až k mírné zatáčce doprava kolem honosného domu z přelomu století, kde dnes najdeme různé služby a úřady (např. Česká pošta). Tady pro nás bude lepší přejít na levý chodník, ale dál držíme směr až k prvním sochám Vysoké cesty. U nich se musíme podle svých možností rozhodnout, jak pokračovat dál. Takzvaná Vysoká cesta byla postavena v krásných dobách, kdy zde lidé chodili většinou pěšky, maximálně tudy občas projel vůz či kočár tažený koňmi. Takže se pěší obdivovatelé sochařské výzdoby mohli v klidu nechat unášet umem mistrů dlát a majzlíků, aniž by byli obtěžováni dopravou. Pokud tedy máte s sebou malé děti nebo vám nevadí dívat se na sochy shora, je lepší pokračovat levým chodníkem, který vede nad úrovní vozovky souběžně s Vysokou cestou. Těmto místům se říká Vyšehrad. Je to cesta po úpatí prosluněné stráně, na které stojí pečovatelský dům a lékařská služba.

Když jsme tudy procházeli, říkali jsme si, jak by bylo krásné, kdyby bylo náměstí s Vyšehradem spojeno nějakou důstojnou kamennou cestou. Třeba jako v Kutné Hoře... Vzniklo by něco jako Královská cesta. To by byla krása. Auta by jezdila „obchvatem“ a milovníci umění a historie by se kochali od úsvitu do soumraku. Tak možná jednou...

Všechny sochy na Vysoké cestě pocházejí z dílny manětínského sochaře Josefa Herschera a jsou z let 1728 až 1734. Jednotlivé plastiky si objednávali členové hraběcí rodiny Lažanských, jejich děti a příbuzní, ale i dvořané nebo manětínští měšťané, jejichž jména si můžeme přečíst na kamenných podstavcích.

První z dvojice světců je **sv. Anna** s dcerou pannou Marií (nalevo od cesty, stojíme-li směrem ke kostelu sv. Barbory), protějšek jim přes cestu tvoří **sv. Josef** s malým Ježíšem. Popojdeme dál... Nalevo následuje ke stromu připoutaný a šípy doslova „prošpikovaný“ **sv. Šebestián**, ochránce před morovou nákazou.

Proti němu na nás čeká **sv. Fabián** s holí, což je papež sťatý roku 250 na rozkaz římského císaře. Křesťanská církev byla teprve v plenkách a tehdejšímu režimu velmi nepohodlná. Zajímavostí je, že za svou funkci Fabián vděčí holubici. Když se volil papež, sedla mu na hlavu. Což bylo tehdy vzato jako boží znamení. Na nás tedy holubi většinou jen kálejí... Že by to také bylo boží znamení?

Následuje nalevo **sv. Rosalia** s lebkou, poustevnice a rovněž ochranitelka před morem. Proti ní nám nese chléb **sv. Roch**, opět ochránce před morem. U nohou má jedno zvířátko. Poznáte, které to je? Poznali byste rasu?

Dnes už jste viděli mnoho barokních soch, tak byste se mohli zamyslet, čím jsou si všechny podobné. Zkusíte najít společné znaky?

Barokní sochařství je úzce spojeno s architekturou. Díla většinou sloužila a slouží jako dekorace mostů, hradních nádvoří, zahrad a kostelů. Častými náměty jsou světci, náboženské scény a alegorie. Sochy jsou zachyceny s vypjatou vnitřní citovostí, zcela zbaveny pout s nudnou všední realitou. Jako by existovaly v jiném, dozajista vznešenějším, vyšším světě. Oči a jistě také duše postav se upínají vzhůru k nebi, jejich pozice, rozmáchlá gesta a výrazy napovídají, že jsou ve stavu extáze. Tak je na nich vše dramatické... Zjevně s nimi cloumají emoce. Jejich roucha jsou stejně rozevlátá jako jejich duševní rozpoložení. Tvůrci je viděli jako bytosti plné nadpozemské vášně k Bohu a víře. Baroko má prostě grády...

Vidíte? Pamatujte si to a od dnešního dne už určitě poznáte všechny barokní sochy na světě. :)

Další ze soch je po levé straně **Mater Dolorosa** – Matka Boží Bolestná. Jako by hledí na svázaného mučeného Krista, svého syna, jak je zhmotněn ve skulptuře s názvem **Ecce homo** (Ejhle, člověk).

Následuje dvojice soch. Nalevo je **sv. Benno** (Zbyněk), biskup s mitrou, knihou a berlou, patron rybářů, soukeníků, ochránce před morem a prosebník za déšť. (Jestli vám zrovna lije jako z konve, poděkujte mu.) Proti němu – snad aby se to vyrovnalo – stojí **sv. Donát**, ochránce před bouří a krupobitím. V ruce svírá blesky. Vidíte je? Kolik jich je?

Cesta nás vede k mostu přes Manětínský potok. Jeho konce po obou stranách střeží andělé. Napravo **archanděl Michael** ve zbroji, protože bojuje proti ďáblu. Nalevo **anděl strážný**. Právě chrání dítě před pekelníkem. Bez milosti ho zadupává do země.

My však nepřejdeme potok po tomhle, ale až po dalším sousednímu mostku, abychom si prohlédli ještě dvě sochy na naší straně.

Vám se ale určitě líbí hlavně reliéf na domečku nalevo několik domečků před mostem, že?

5. **Jak se nazývá mytický tvor?**

V domečku č.p.198 naproti mostku se nějaký čas ukrýval Karel Čurda - konfident gestapa, který poslal na smrt stovky odbojářů či blízkých parašutistů, kteří spáchali atentát na Heydricha. Zde byl pak odhalen a dopaden.

O kousek dál potkáme nalevo u domu **sv. Ludmilu** s křížem a přímo u mostu **sv. Jana Nepomuckého**. Toho jsme dnes viděli již minimálně dvakrát. Je to skutečně velmi oblíbený český patron. :) Poznáte ho snadno: Vždy drží kříž, na hlavě má čepičku zvanou biret, kolem hlavy pět hvězdiček a na ramenou krátkou černou pláštěnku (rocheta). Mnozí Janové také drží palmovou ratolest či Písmo svaté.

Přejdete-li most, po pravé straně naleznete ještě jednoho sv. Jana Nepomuckého. Ten nepatří do řady Herscherových děl. Byl sem dovezen z Doupovských vrchů, aby byl uchráněn před devastací ve vojenském pásmu.

Nyní už ale stojíme v blízkosti poutního a hřbitovního **kostela sv. Barbory**. Tuto světici, patronku šťastné smrti, naleznete hned za vstupem na hřbitov. Jak bývá zvykem, drží v ruce kalich s hostií. Údajně jí ho jako symbol svátosti oltářní přinesl před popravou anděl. Nejvíce je ale známá jako patronka horníků, protože se při jednom z jejích útěků z domova před ní jako zázrakem otevřela skála a poskytla jí úkryt.
Koncem 17. století tu Barbořinu sochu spolu se svatostánkem nechal postavit mladý hrabě Václav Josef Lažanský. Místo bývalého dřevěného kostelíka... V současnosti zde probíhají rekonstrukční práce. Východní průčelí kostela zdobí dvouramenné schodiště bohatě zdobené dekorativními vázami. Uprostřed býval přístup ke staré hornické studánce se zázračnou vodou, která se nachází v prostoru za mříží v západní části kostela. Nyní zde žádná voda vidět není. Natož zázračná.

Ještě jednu zajímavost v kostele najdeme. Zdejší varhany jsou čerstvě obnovené a až na dvě malé píšťaly jsou všechny jejich součásti původní. Varhany, jejichž měchy jsou nejstarší v Čechách, byly „oživovány“ dlouhé čtyři roky. Třeba se na vás usměje štěstí, kostel bude otevřený a uslyšíte jejich zvuk.

Teď nás čeká procházka přírodou. Vyrážíme cestou vedoucí tak trochu za humny. Ještě potkáme poslední z Herscherových soch, kterou je žehnající **sv. Raymund** s měšcem (stojí na kraji lesíka po levé straně silnice vedoucí z města). Přiznáváme, že jsme o existenci svatého Raymunda (psáno i Rajmunda) neměli až do tohoto okamžiku ani ponětí. Tak si rozšiřme obzory. Aby to nebylo tak snadné, svatí Raymundové byli dva. Ten „náš“ má přídomek Nenarozený, protože jeho maminka zemřela dříve, než se stačil narodit. Byl zachráněn jenom díky neprodlenému vynětí z jejího bříška hbitým řezem. Život zasvětil vykupování otroků a křesťanských zajatců. Proto drží měšec. Když mu došly peníze, neváhal za bědné zaplatit i sám sebou. Prodal se. Samozřejmě byl mučen. Mimo jiné mu trýznitelé proděravěli horní i spodní ret a otvory protáhli visací zámek, aby nemohl jíst a pravděpodobně ani mluvit. Ústa mu byla k nasycení odemykána jen jednou za tři dny. Tak strávil osm měsíců, než dorazilo výkupné...

Od Raymunda odbočíme z hlavní silnice prudce doprava cestou, která zprava obchází obecní koupaliště. Důležité je držet se červené turistické značky a odbočit za rybníkem doleva.

Rybník tedy máme po levé ruce. Půjdeme podél potoka až k mostu. Cestou míjíme dřevěné sošky.

Kdo první uvidí bobra?

6. Opište předposlední slovo textu.

Šlapeme dál. My měli štěstí, protože všude kolem kvetly jaterníky a blatouchy. Kvete něco kolem i nyní? Nebo je leden a nikde nic?

I tak je jasné, že je všude kolem vás překrásná příroda. Ve zdejším kraji rostou stromy, které to jinde ani nenapadne. Také se tu náramně daří netopýrům.

Představte si, že zrovna v kostele Narození sv. Jana je největší kolonie netopýrů velkých v celém kraji. Domov tu našla asi tisícovka těchto létajících savců. A mít netopýry v budově, to není žádná legrace.

Vlastníci se jim musejí přizpůsobit. Například nesmějí v době od 16. dubna do 31. srpna rekonstruovat střechy a půdy, natož nějak jinak netopýří kolonie rušit. Nebo nočním letcům zakrývat výletové a vletové otvory. Rovněž musejí čas od času počítat s návštěvami ochránců přírody, kteří netopýry sledují a starají se o úklid jejich cenného trusu (hnojivo). Největší klid by létající živočichové měli mít hlavně v červnu. Hmmmm, tak netopýrům, které případně potkáme, raději doporučíme, aby se šli ubytovat do nějaké tajné jeskyně.

V okamžiku, kdy uvidíme most, opustíme červenou značku. Most přejdeme, mineme modré poštovní schránky a zamíříme po polní stezce kolem chatek k dalšímu rybníku. Zkuste najít chatku, která vypadá jako sud.

Ťapeme dále. Všude kolem chaty, domky a také bříza, na které je dopravní značka, která něco zakazuje. Copak?

I když už jste dlouho neviděli žádnou turistickou značku, ničeho se nebojte, jdete dobře. Zastavíme se až u totemu. Poznáte zvířata na něm?

7. **Jakou barvu mají pařáty dravce?**

Pokud by náhodou prošel totem nějakou barevnou úpravou, napovíme, že stejnou barvu má třeba právě blatouch.

Nikam neodbočujeme, pokračujeme stejným směrem lesem. Pěšinek je zde opravdu hodně. Některé vás zavedou například na slavnou stolovou Chlumskou horu. Prohlubeň na jejím vrcholu vám prozradí, že stojíte na bývalé sopce. Jedná se totiž o vysloužilý sopečný kráter. Botanickou raritou je tu vzácný jeřáb manětínský, který se nevyskytuje nikde jinde na světě! V přírodní rezervaci na Chlumské hoře roste podle posledních průzkumů botaniků přes 630 těchto jeřábů. Je hned nad Manětínem, ovšem na druhé straně. Pokud byste měli ještě sílu, tak do rezervace vylezte...

Daleko to není ani ke zřícenině hradu Preitenstein v Nečtinách. Nebo do nejmenšího historického města v Česku Rabštejna nad Střelou. Také tam vedou naše výlety s tajenkou.

Teď je čas na šiškovou bitvu! Vytvořte dvě družstva, vyberte si v lese nějakou pěknou prohlubeň, každý nasbírejte 10 šišek... A boj může začít. Každý má 3 životy. Kdo zůstane netrefen, vyhrává!

Jdeme dál. Potkáte-li hodně cedulek s upozorněním na airsoftové hřiště, jdete správně.

Ještě mineme jeden rybník a projdeme loukou. V její půlce narazíme na červenou značku, která nás odvede doprava přes kopec až na Vomastkův vrch k nouzové přistávací ploše. My přistávat nepotřebujeme, nouzově už vůbec ne, a tak se rozhlédneme po kraji.

Zapomenuté končiny severně od Plzně se kromě krásných scenérií rovněž pyšní tím, že jsou jednou z nejméně světelně znečištěných oblastí u nás. Jestli chcete pozorovat hvězdy, tady jste správně. Zatímco obyvatelé větších a velkých českých měst mohou i za jasných nocí na obloze vidět přibližně desítky, přinejlepším stovky hvězd, nebe nad Manětínskem je poseto tisícovkami zářících bodů. Dokonce lze pozorovat i Mléčnou dráhu. Tato oblast severního Plzeňska je řídce osídlena, chybí v ní průmyslové a jiné areály, takže je tu v noci tma jako v pytli. Proto si ji astronomové tolik oblíbili.

Tak trochu však doufáme, že krásu hvězdné oblohy oceníte někdy jindy. Kdyby to bylo našem výletě, svědčilo by to o tom, že trasa nebyla popsána správně. Že jste se ztratili jako Jeníček s Mařenkou a za noci hledáte cestu do autíčka. Kontakt s ježibabou v chaloupce z perníku sice nehrozí, ale stejně by nás to mrzelo.

Poslední políčko do naší tajenky doplníme na rozcestí Vomastkův vrch. Najděte šipku, která ukazuje směr Nečtiny. Po jaké barvě musíte jít?

8. **Doplňte: Po .....**

   Teď už půjdeme po asfaltové cestě jen dolů a dolů. Navíc s pěkným výhledem na zámek a kostel. Je to prostě krásné místo.

Zdejší kraj stolových hor a barokních soch se líbí nejen nám, ale také filmařům. Naposledy si zahrál třeba v minisérii o životě Boženy Němcové. V roce 2019 se tu točila pohádka Zdeňka Trošky *Zakleté pírko.* Zahrálo si v ní spousta místních včetně paní vedoucí knihovny, který nám pomáhala s tímto výletem, za což moc děkujeme.

Znáte nějakou pohádku, kterou napsala Božena Němcová? Co třeba *Čert a Káča*, *Chytrá horákyně*, *Potrestaná pýcha*, *Princ*

Bajaja, *Sedmero krkavců*, *Sůl nad zlato*? Kterou máte rádi vy? Odehrávají se některé z nich na zámku?

I my se k jednomu nám již dobře známému zámku právě znovu blížíme. Nenápadnou brankou ve zdi opět projdeme do zámeckého parku a podél Manětínského potoka dojdeme až k mostku, který jste už dnes také viděli.

Tipli byste si, jak je dlouhý Manětínský potok? Věřte, že 21 kilometrů. Pramení 500 metrů jižně od Bezvěrova v nadmořské výšce 691 metrů. Voda protéká téměř liduprázdnou krajinou, kterou si vychutnají hlavně romantici a skoroextrémní outdooristi. Přímo ve městě Manětín potok zurčí mimo jiné kolem kostela. Pod soutokem Manětínského potoka se Střelou poblíž Čoubova mlýna se nad ním klene zajímavý železobetonový most. Pravostranným přítokem říčky Střely se Manětínský potok stává 1 km od Černé hatě. Fakt, že potok protéká čistou přírodou, dělá dobře čistotě jeho vod, která zase dělá dobře pstruhům. Tyto úseky toku jsou chráněnou rybí oblastí. Zda si sem můžete vyjet na pstruhy ke svačince, si zjistěte sami. My rybky moc nemusíme...

V rybníčku za mostem si svůj úsek potoka hlídá hastrmánek. Kdo ho uvidí první?

V **anglickém zámeckém parku** bylo vytvořeno malebné zákoutí: rybníček s vlastním náhonem, poustevna a altán na umělém vrchu. Okrasná zahrada s barokními prvky obklopující zámek zůstala samostatným celkem. Po roce 1945 byl ovšem park zdevastován. Například velký oválný bazén v centru zahrady byl zavezen. V 90. letech 20. století začala částečná obnova barokní podoby zahrady, a to podle stavu v roce 1790. Postupně byly odstraněny ploty a kůlny po bývalých zámeckých nájemnících a vykáceny některé nežádoucí stromy a keře. Parku se pomalu vrací jeho někdejší krása...

Do relativně původního stavu se vracíme i my. Za chvilku dorazíme na začátek, který se nyní proměnil v konec naší cesty.

Copak to na vás kouká z tajenky? Takové zvláštní jméno, které jste dnes již mnohokrát slyšeli. Vzpomínáte?

Manětín je poprvé v písemných pramenech připomínán roku 1169, kdy král Vladislav I. zdejší újezd postoupil rytířskému řádu johanitů. Ti zde postavili první kostel zasvěcený sv. Janu Křtiteli. Pravděpodobně už ve 14. století užíval Manětín znaku. Vznikl spojením stříbrného johanitského kříže a černé orlice… A tak dále, jak už jsme si říkali.

Procházíme poslední branou. Když se podíváte na kovaný znak nad ní, najdete zde skryté G a L jako památku na úžasnou Marii Gabrielu Lažanskou. Je ale těžké písmenka najít. Dokážou to pouze bystrozrací.

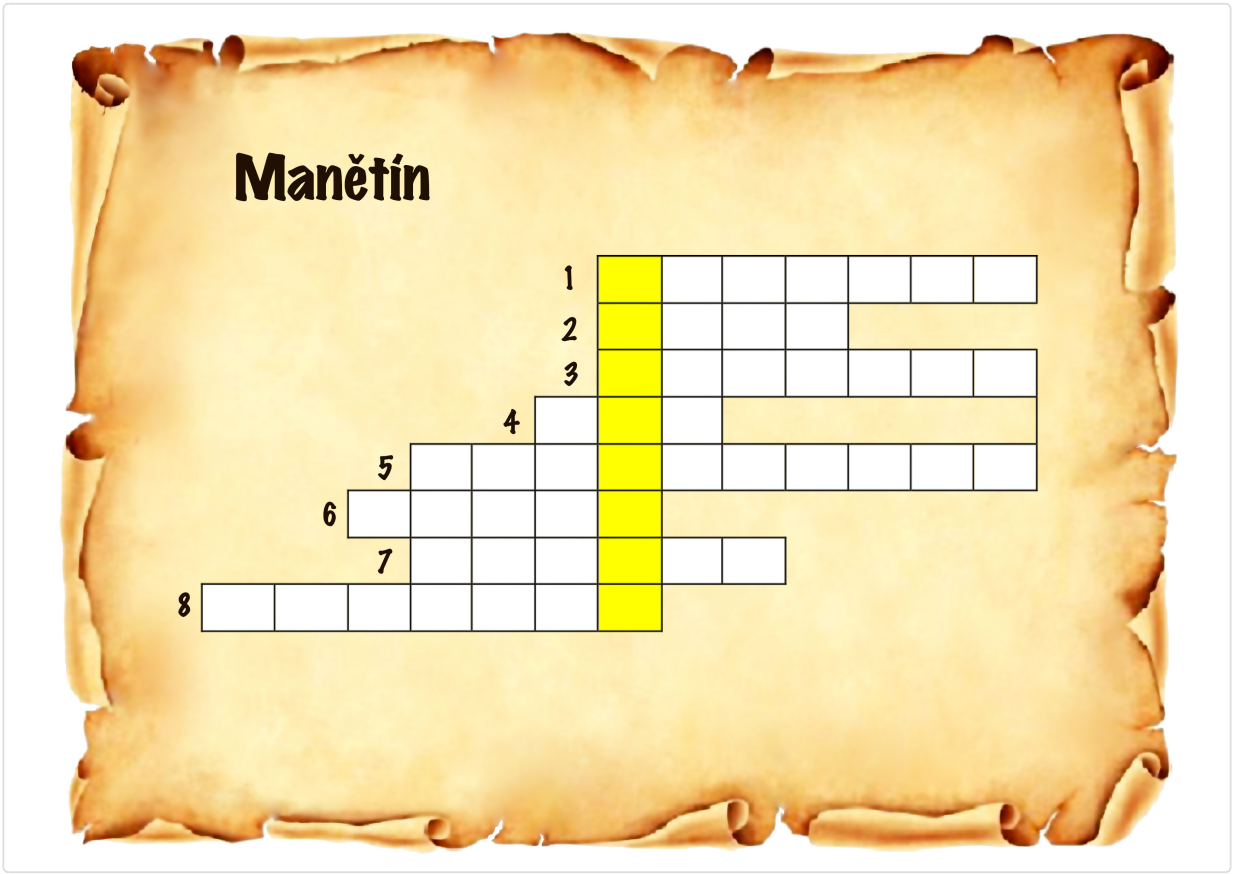
Máme vyluštěno. Procházka i osvěta jsou u konce. Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil. Děkujeme, že jste si s námi zahráli. Také děkujeme městu Manětína a Destinační společnosti Postřelí za to, že nám výlet pomohly vymyslet a aktualizovat, a že ho nabídla všem výletníkům ke stažení zdarma.

Přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! ☺

V textu byly mimo jiné použity informace z webů: www.manetin.cz, www.zamek-manetin.cz, Irena Bukačová – Panna vejpůl a jiné pověsti, cesky.radio.cz/manetinska-hrabenka-marie-gabriela-dvacetileta-vdova-ctyri-deti-a-panstvi-8214255 .

Otázky k tajence

1. **Jak se říkalo Ježíšovi, když malý?**
2. **Jak se jmenuje dravec v erbu?**
3. **Opište třetí slovo z tabulky.**
4. **Jak se jmenuje zvíře na soše?**
5. **Jak se jmenuje mytický tvor?**
6. **Opište předposlední slovo textu.**
7. **Jakou barvu mají paňáty dravce?**
8. **Doplňte: Po .....**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06